

Маки пам'яті, або Україна у Другій світовій війні

Оксана Матвіюк

Запропонований конспект уроку розроблено відповідно до чинної програми "Вступ до історії", 5 клас за Розділом 4, параграфом 17 підручника "Вступ до історії" (Вступ до історії: підруч. для 5-го кл. закл. заг. серед. освіти, В. С. Власов. - Київ : Генеза, 2018). Матеріал створено в рамках конкурсу розробок у 2020 році.

Мета:

ознайомити здобувачів освіти з основними подіями Другої світової війни та інформувати про трагічну долю українського населення в роки війни; сприяти формуванню ключових компетентностей учнів; формувати історичну пам'ять як основу самоідентифікації; спонукати учнів до толерантної поведінки у полікультурному та поліконфесійному суспільстві.

Очікувані результати:

після цього заняття учні зможуть:

- характеризувати події Другої світової війни на території України;
- осмислювати трагедію Бабиного Яру на основі аналізу запропонованих у підручнику джерел;
- пояснювати, в чому трагізм долі України у Другій світовій війні;
- витлумачувати та застосовувати на прикладах поняття "Друга світова війна", "окупація", "Новий порядок", "рух Опору";
- наводити приклади пам'ятників власного населеного пункту, присвячених подіям Другої світової війни.

Тривалість: 45 хвилин.

Формат: урок.

Необхідні матеріали:

мультимедійне обладнання, доступ до мережі Інтернет, роздатковий матеріал.

План заходу

Крок 1. Активізація пізнавальної діяльності учнів. Вправа "Асоціативний кросворд"

Для активізації пізнавальної діяльності учнів використовуйте прийом "Асоціативний кросворд". Вчитель на дошці записує опорне слово (буква під буквою) "Війна" (зверніть увагу, що на одному з попередніх уроків п'ятикласники познайомились із змістом цього поняття, тому можуть тлумачити його). Учні мають запропонувати поняття у кількості, що відповідають чисельності букв в опорному слові. Всі запропоновані учнями поняття і терміни мають бути підібрані таким чином, щоб принаймні одна з літер кожного асоціативного слова співпадала з

головним.

Основна умова: всі дібрані слова мають бути обов'язково пов'язані з головним. Таким чином, опорне слово із підібраними поняттями у закінченому вигляді буде нагадувати кросворд.

У своїх відповідях учні розкривають зміст уже знайомого їм історичного терміну, використовуючи, наприклад, такі асоціації як "жертви", "армія", "руйнування", "конфлікт", "трагедія". Якщо дозволяє час, учитель може запропонувати учням пояснити запропонований термін.

Крок 2. Мотивація пізнавальної діяльності учнів. Вправа "Прогнозування на основі запропонованої ілюстрації"

Для мотивації пізнавальної діяльності запропонуйте п'ятикласникам виконати вправу "Прогнозування на основі запропонованої ілюстрації". Для цього учні мають розглянути запропоновані світлини (на основі віртуальної виставки "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії", розділ "Початок війни", фото 1-3 (додаток 5)) та спробувати сформулювати тему уроку, його навчальні цілі. Після цього слід узагальнити відповіді учнів та ознайомити їх з темою уроку та його метою. Подальша робота організовується за параграфом 17 підручника "Вступ до історії" (Вступ до історії: підруч. для 5-го кл. закл. заг. серед. освіти / В. С. Власов. - Київ : Генеза, 2018). (додаток 4)

Крок 3. Робота в малих групах

Опрацювання матеріалу пункту "Коли почалася і як розгорталася на території України Друга світова війна?" передбачає роботу в малих групах. Об'єднайте учнів у групи та запропонуйте їм опрацювати відповідний текст підручника (додаток 4, с. 120-123). Задля раціонального використання часу вчителю доцільно завчасно розділити текст пункту підручника на абзаци, що відповідають кількості груп.

Після опрацювання навчального матеріалу, створіть з учнями інвентарну картку тексту (додаток 1), що дозволить їм систематизувати отримані знання та зрозуміти хронологію подій Другої світової війни на території України.

Крок 4. Вправа "Дерево мудрості"

Опрацювання навчального матеріалу "Що довідуємося із джерел про трагедію Бабиного Яру?" (додаток 4, с. 124-125) доцільно організувати із застосуванням вправи "Дерево мудрості".

У ході роботи з уривком із документального роману «Бабин Яр» А. Кузнєцова (додаток 2) попросіть учнів записати на трьох різних листочках три різні за рівнем складності запитання. Після опрацювання матеріалу запитання прикріплюються до дерева. Одним із варіантів виконання завдання може бути організація історичного міні-змагання між групами. Суперники по черзі зривають листочки із запитаннями та дають на них відповіді.

Крок 5. Вправа "Теги для запам'ятовування"

На етапі опрацювання навчального матеріалу "Як в Україні вшановують пам'ять про жертв Бабиного Яру?" (додаток 4, с. 125-126) пропонуємо виконати вправу "Теги для запам'ятовування".

Організуйте роботу учнів зі створення невіртуальної хмари, щоб продемонструвати асоціації, які викликає у них пам'ятник знищеним у Бабиному Яру дітям (додаток 3).

Інструкція з виконання вправи:

1. закріпіть на дошці зображення пам'ятника;
2. попросіть учнів розповісти про почуття, думки та асоціації, які пам'ятник у них викликає;
3. запропонуйте написати власні "ключові слова" на кольорових стікерах, розмістивши їх навколо зображення;
4. обговоріть з учнями, які почуття у них переважають;
5. запропонуйте учням опрацювати інформацію про події у Бабиному Яру;
6. запропонуйте учням поміркувати, чи відрізнялась би "хмара", якби ця інформація була їм відомою до початку роботи з фото; якби до її створення долучились люди, родичі яких загинули у Бабиному Яру; як виглядав би пам'ятник, присвячений жертвам Бабиного Яру, якби його авторами були самі учні.

Крок 6. Рефлексія. Вправа "Три найважливіші"

Щоб висловити особисте ставлення до теми попрості учнів записати на стікерах три найважливіші:

1. Події
2. Поняття
3. Місця
4. Почуття

Варто звернути увагу учнів, що їх відповіді повинні стосуватись безпосередньо вивченої теми. За наявності часу попросіть учнів аргументовано пояснити свій вибір. Це ще раз дасть їм можливість проаналізувати та осмислити отриману на уроці інформацію.

ІНВЕНТАРНА КАРТКА

"Коли почалася і як розгорталася на території України Друга світова війна?"

Посилання на файл:

[kartka.pdf](#)

* Текст файлу знаходиться після додатків.

(Джерело: Автор)

ІЗ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО РОМАНУ "БАБИН ЯР" АНАТОЛІЯ КУЗНЕЦОВА

У батьків Діна була на початку сьомої ранку. Весь будинок не спав. Ті, хто їхав, прощалися із сусідами, обіцяли писати, доручали їм речі, квартири, ключі. Старенькі багато нести не могли, цінностей у них не було, просто взяли найнеобхідніше та харчі. На вулиці Артема вже було справжнє стовпотворіння. Люди з вузлами, з візками, різні двоколки, підводи, інколи навіть вантажівки - усе це стояло, потім просувалося трохи, знову стояло. 124 Дуже багато було проводжальників: сусіди, друзі, родичі, українці й росіяни, допомагали нести речі, вели хворих, ба й несли на плечах. Уся ця процесія рухалася надто повільно, а вулиця Артема дуже довга. Лише десь у пообідді дісталися до цвинтарів... Тут упоперек вулиці була дротяна загорожа, стояли протитанкові їжаки - з проходом посередині, стовбичили шеренги німців із бляхами на грудях, а також українські поліцаї у чорних одностроях із сірими обшлагами. Усе було дуже незрозумілим. Діна посадила батьків біля цвинтарної брами, а сама пішла подивитися, що робиться попереду. Як і багато інших, вона досі гадала, що там стоїть потяг. Чутно було якусь близьку стрілянину, у небі низько кружляв літак, і взагалі навколо панував тривожно-панічний настрій. У юрмиську - уривки розмов: - Це війна, війна! Нас вивозять подалі, де спокійніше! - А чому лише євреїв? Якась бабуся доволі авторитетним тоном припускала: - Ну, тому, що вони - споріднена з німцями нація, їх вирішено вивезти в першу чергу. Діна заледве проштовхувалася в натовпі, все більше непокоїлась і тут побачила, що попереду всі складають речі. Різні носильні речі, клунки та валізи до купи ліворуч, усі продукти - праворуч. А німці спрямовують усіх далі, частинами: відправлять групу - чекають, потім із певним інтервалом знову пропускають, рахують, рахують... стоп. Діні стало моторошно. Нічого схожого на залізничний вокзал. Вона ще не знала, що це, але всією душею відчула, що це не вивіз. Усе, що завгодно, тільки не вивіз. Особливо дивували ці поблизькі кулеметні черги...

(Джерело: Роман "Бабин Яр" Анатолія Кузнецова)

ПАМ'ЯТНИК ЗНИЩЕНИМ У БАБИНОМУ ЯРУ ДІТЯМ

Посилання:

<http://wek.kiev.ua/uk/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:BabJar5-mon4child.jpg>

(Джерело: WWW Енциклопедія Києва)

ВСТУП ДО ІСТОРІЇ: ПІДРУЧ. ДЛЯ 5-ГО КЛ. ЗАКЛ. ЗАГ. СЕРЕД.
ОСВІТИ, В. С. ВЛАСОВ. - КИЇВ : ГЕНЕЗА, 2018

Посилання:

<http://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/5-klas-vstup-do-istoriji-vlasov-2018.pdf>

(Джерело: *Pidruchnyk.com.ua*)

РОЗДІЛ "ПОЧАТОК ВІЙНИ"

Посилання:

<http://memory.kby.kiev.ua/main.html#ua:0,collages,5,0,0:node1,-52>

(Джерело: Віртуальна виставка "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії")

**Інвентарна картка
«Коли почалася і як розгорталася на території України Друга світова війна?»**

	<i>Дата</i>	<i>Подія</i>	<i>Основні поняття</i>
<i>Група I (абзац 1)</i>	<i>1 вересня 1939 р.</i>	<i>- угода Гітлера і Сталіна - напад Німеччини на Польщу, початок Другої світової війни</i>	<i>- світова війна - репресії - терор</i>
<i>Група II (абзац 2-4)</i>	<i>22 червня 1941 р. 1942 р.</i>	<i>- німецько- радянська війна - окупація німецькими військами та їх союзниками України</i>	<i>- окупація - «Новий порядок» - остарбайтер</i>
<i>Група III (абзац 5)</i>	<i>1943-1944 р. кін. 1944 р.</i>	<i>- вигнання нацистських окупантів з України - визволення України від гітлерівських військ</i>	<i>- визволення</i>
<i>Група IV (абзац 6)</i>	<i>14 жовтня 1942 р.</i>	<i>- створення УПА</i>	<i>- Червона армія - рух Опору</i>
<i>Група V (абзац 7)</i>	<i>1945 р.</i>	<i>- закінчення Другої світової війни</i>	<i>- День пам'яті та примирення - День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні</i>
<i>Група VI (абзац 8-10)</i>			<i>- «Вогонь Слави - «Батьківщина- мати»»</i>